

Magni Laksáfoss:

Flutti heimaftur í úrtíð orsakað av blokkinum

Tá landsstýrið valdi at skerja blokkin við 366 mió í einum, so var nóg mikið hjá Magna Laksáfoss. Hann gjørdi tá av at stilla upp til lögtingsvalið og flutti heimaftur til Føroya úr Grønlandi, hóast hann hevði ætlað at verið longri.

Hann stillar upp til lögtingsvalið fyri Sambandsflokkinn í Norðoyggjum, og ætlanin er at savna Føroyar um ein búskaparpolitikk, ið er bygdur á at økja framleiðsluna

LÖGTINGSVAL / SAMRØÐA

Heri á Røggi

–Tá landsstýrið valdi at skerja blokkstuðulin við 366 mió. kr., sá eg hvussu øll tann ráðgevingin, sum vit í Hvítubók góvu politik-arunum, um hvussu skerj-ingarnar kundu fremjast, varð kveistrað til viks, sigur ein avgjörður Magni Laksáfoss, tá vit spyrja hann eftir orsökini til, at hann hevur valt at lata seg stilla upp til lögtingsvalið fyri Sambandsflokkinn í Norðoyggjum. Magni Laksáfoss gjørdist kendur í Føroyum, tá hann við lærða háskúlan í Keyptmannahavn fekk nakað so sjálvsamt sum eitt 13-tal fyri sína høvuðsuppgávu í útbúgving sínari sum búskaparfrøðingur, cand.polit. Enn meira sjálvsamt var tað, at uppgávan var eitt umfatandi búskap-armodell av føroyska búskapinum. Hann starvaðist eina tíð á Hagstovuni, tá boð vóru eftir honum at vera við í arbeiðinum við Hvítubók. Hann var millum berandi krefirnir í tí arbeiðinum. Eftir at arbeiðið var liðugt í 2000, flutti hann saman við konu og tveimum børnum til Grønlands, har ein góður møguleiki stóð honum í boði. Magni hevur eisini sum yngri búð heili tvey ár í Grønlandi, so hann var eisini rættiligur spentur at síggja Grønland aftur. Bæði hann og konan finga góð störv, og hann dylir ikki

hóast tað ongantið hevur verið mín livsætlan at gerast politikari, men eg havi tó leingi gingið runt við tankanum um, at tað hevði verið áhugavert, at gjørt sína ávirkan galdandi, sigur Magni.

Savna undir eitt

Ógvusligi niðurskurðurin í blokkinum var tann so kendi dropin, sum fekk bikiarið at flóta yvir hjá Magna Laksáfoss.

–Tað var ikki tað, at sjálvur blokkstuðulin varð skerður, tí tað visti mann jú skuldi fremjast. Tað var sjálvur mátin, ið tað varð gjørt uppá. Tú kanst ikki, eins og fráfarandi landsstýri, skerja blokkin í einum uttan at gera neyðugar tillagingar, aðrenn tað verður gjørt, og als ikki í evstu stund í valskeiðinum, fyri at lata komandi landsstýri sita við rokningini, sigur Magni.

–Sjálvt um hetta var tað, sum fekk meg til at taka stigið, so er tað ikki nakar nýggjur tanki. Eg havi mangan hugsað um, at onkur átti at gjørt meiri fyri at savna Føroyar og føroyingar um tey virðini, sum veruliga gera mun í mini

Seta vit tað upp sum fyrimunir og vansar í ríkisfelagsskapinum, so eru tað heilt klárt fleiri fyrimunir við at vera í ríkisfelagsskapinum enn at vera uttanfyri

verð – nevniliga at tryggja føroyingum góð livikor og ikki halda áfram við at skapa teir ótryggu karmarnar, sum fráfarandi landsstýri hevur skapt, sigur Magni Laksáfoss. Royndir hjá Magna við greiningum av føroyska búskapinum, m.a. arbeiðið við Hvítubók, ætla hann eisini at gera sær dælt av í einari framtíðar yrkisleið innanfyri landspolitikk. Hann heldur, at landsstýrið hevur skatt búskapin í Føroyum.

–Eg kenni meg heima í Klaksvík, og tá tað varð heitt á meg um at stilla upp, segði eg ja takk til tilboðið,

sum heldur Magni Laksáfoss. Tá hann heldur, at landsstýrið hevur skatt búskapin í Føroyum, sum fráfaraði landsstýri hevur skapt, sigur Magni Laksáfoss. Royndir hjá Magna við greiningum av føroyska búskapinum, m.a. arbeiðið við Hvítubók, ætla hann eisini at gera sær dælt av í einari framtíðar yrkisleið innanfyri landspolitikk. Hann heldur, at landsstýrið hevur skatt búskapin í Føroyum, sum fráfaraði landsstýri hevur skapt, sigur Magni Laksáfoss.

–Vit hava havt ein stóran

niðurskurðurin av blokkinum varð skjulinnur í Føroyum. Eisini hava kommunurnar í Føroyum klára seg væl við at sleppa av við stóran part av skuldini. Trupulleikin liggur mest hjá tí almenna, har landskassin ikki hevur yvirskot longur, og skuldin er stór. Tískil skulu vit tryggja okkum móti ringum tíðum, sigur Magni

–Mínar ætlanir í politikki eru at savna Føroyar um ein búskaparpolitikk, sum er bygdur á at økja føroysku framleiðsluna, soleiðis at livikorini í Føroyum støðugt kunnu gerast betri. Hetta kanst tú ikki gera við einvíst at fokusera uppá at vilja skerja ríkisveitingina, tí tað er at brúka kreftirnar skeivt. Tvørturímóti er neyðugt at fokusera nóg meiri uppá at skapa verulig føroysk virði í Føroyum við øllum teimum kreftunum, vit hava, sigur Magni Laksáfoss
Mynd: Óluva Ellingsgaard

búskaparliga vøkstur í Føroyum, men talan hevur eisini verið um sera høgur fiskaprisir. Vit hava eisini eitt sera gott vinnulív í Føroyum. Eisini hava kommunurnar í Føroyum klára seg væl við at sleppa av við stóran part av skuldini. Trupulleikin liggur mest hjá tí almenna, har landskassin ikki hevur yvirskot longur, og skuldin er stór. Tískil skulu vit tryggja okkum móti ringum tíðum, sigur Magni

Fysiokratatur

Tá vit spyrja Magna eftir grundarlagnum fyri hansara búskaparligu sjónarmiðum, so er svarið, at hansara búskaparligu sjónarmið kunnu kallast fyri at vera fysiokratisk.

–Hesin fysiokratiski hugsunarháttur hevur avleiðingar fyri, hvussu man hugsar um fiskivinnuna, alivinnuna, ríkisstuðulin og eina møguleiga oljuvinnu. Ein fysiokratatur metir seg eftir tilfeingi, har blokkin og fiskivinnan eru dæmi um tilfeingi, um hesi so fella burtur ella minka munandi, fær tað álvarsamar fylgjur, sigur Magni.

Fysiokratarnir vera ofta sagdir fyri at vera millum teir fyrstu teinkjararnar, sum bóru fram hugsanir um búskap. Teir livdu í Frankaríki í 1700'talinum í einum bóndasamfelag. Kritikkurin hevur ljóðað, at hesir eru ov litíð dynamiskir í teirra búskaparligu sjónarmiðum.

Magni greiðir frá, at í stuttum ber til at siga um teirra grundsjónarmið, at tað eru tær fysisku rammurnar í einum búskapi, sum avgera, hvussu stórum búskapurin skal vera, og harvið hvussu nógv fólk skulu hann kann breyðføða.

–Vit kunnu lættliga fáa hesar tankarnar at passa

saman við Føroyar í 1700'talinum. Føroyar var tá eitt bóndasamfelag við 5.000 fólkum. Har vóru harðar lógir galdandi fyri at avmarka talið av børnum, soleiðis at man kundi tryggja at fólkatalið ikki bleiv ov stórt, og at hungursneyð ikki kom í landinum. So hvørt sum Føroyar fór yvir til at vera eitt fiskivinnusamfelag, gjørdist tað møguligt at breyðføða meiri fólk og harvið varð rúm fyri fólkavækstri. Ein kann nú hugsa, at eitt modernað samfelag sum Føroyar als ikki kann samanberast við eitt samfelag frá 1700'talinum. Í dag kunnu fólk jú fáa eins nógv børn og teimum lystir, men tey velja sjálvi at fáa færri børn. Ein skal bara minnast til, at breyðføðing av fólk í dag ikki einars er matur og klæði, men eisini útbúgving, bilur, sjónvarp o.l. Harvið skal meiri “føði” til eitt fólk í dag enn í gomlum døgum, heldur Magni.

Sjálvur vil Magni fegin kalla seg fyri ein modernaðan fysiokrat, og hetta ávirkar eisini hann, tá hann skal til at taka dagar ímillum, hvørt hann er høgri ella vinsti, liberalur ella ei.

–Eg meini ikki, at liberalur politikkur er nakað mál í sær sjálvum, men eitt amboð fyri at skapa búskapar-

vøkstur. Tað hevur tó víst seg, at í nógvum londum, og á nógvum økjum hevur ein liberalur politikkur kunna tryggja ein búskaparvøkstur, sum so aftur kann tryggja fólk góð livikor. Eg meini sostatt, at spurningurin um politikkurin eigur at vera liberalur ella ikki, altíð skal setast upp ímóti, hvat endamálið er við politikkinum, sigur Magni.

Hann nevnr, at ein ein liberalisering innanfyri fjarskipti er ynskilig, tí hetta hevur sum heild góðar avleiðingar fyri samfelagið við lægri prísnum, ið tryggjar betri kappingarføri. Í sama mun kundi Magni ímyndað sær, at orkuveitingin í Føroyum eisini varð liberaliserað.

–Tað eru eisini dømir um økir, har tað ikki er rætt at føra ein alt ov liberalan politikkk, t.d. á fiskivinnu-økinum. Har hava vit í Føroyum avgjørt ikki at loyva ov nógvan ótilvirkaðan fisk fara av landinum, tí tann fría kappingin kundi jú fort við sær at vit mistu hesa vinnuna til útlendið. Hetta er sera skilagott, tí sjálvt um útlendingar møguliga høvdu kunnað tilvirkað fiskin biligari enn vit kunnu í Føroyum, so er tað sera umráðandi, at vit tilvirka fiskin mest møguligt í Føroyum, og á tann hátt fáa

Greinarøð

Samrøðan við Magna á Laksáfoss er partur av greinarøð í Sosialinum. Hósdagin í síðstu viku var fyrsta greinin í røðini í blaðnum, har tosað varð við Kári Petersen. Hósdagin verður triðja og síðsta greinin í røðini í blaðnum. Tá verður tosað við Kristínu Háfoss.

Tey trý, Kári Petersen, Magni Laksáfoss og Kristína Háfoss, hava tað til felags, at tey eru búskaparfrøðingar og stilla øll upp til lögtingsvalið fyri hvor sín flokk.

sum mest burturúr. Hetta er jú tað, sum skal breyðføða okkum á klettunum, heldur Magni.

Hann er eisini vinarliga sinnaður móti ríkisfelagsskapinum, men hann ynskir ein sjálvberandi búskap.

–Ríkisfelagsskapurin hevur sum heild virkað øgigliga væl, og vit hava í dag m.a. eitt tað hægsta útbúgvingarstöði í heiminum ígjøgnum Danmark. Seta vit tað upp sum fyrimunir og vansar í ríkisfelagsskapinum, so eru tað so heilt klárt fleiri fyrimunir við at vera í ríkisfelagsskapinum enn at vera uttanfyri, heldur Magni. Hann visir í hesum sambandi eisini á nýskipanaruppskotið, Sambandsflokkurin hevur lagt fram, ið leggur upp til eina nýskipan av víður-skiftunum millum Føroyar og Danmark.

Gera sjálvberandi

Sum nevnt var blokkstuðulin ein stór orsök til, at Magni vendi aftur til klettarnar. Men blokkin fær, sambært Magna, alt ov nógva umrøðu.

–Tað verður fokuserað alt ov nógv upp á blokkin. Tað er nógv annað í tí føroyska búskapinum og í føroyskum politikki, men tað verður framvegis bara fokuserað á blokkin. Tú kanst heldur ikki fokuserað bert uppá at fáa blokkin vekk. Tað snýr seg heldur um at gera blokkin óneyðugan, og har eru allir flokkar samdir. Vit hava longu gjørt eitt stórt fyrireikingar arbeiði í Hvítubók og Caragata, sum hevur verið fint. Tað, ið nú restar í, er, at fara ígongd við at gera búskapin sjálvberandi, t.e. at fáa vinnulivið at gerast betri. Eg uppfati búskaparpolitikkin hjá fráfarandi landsstýri, sum ein einfaldan keypmansroknskap, ið als ikki leggur upp fyri einari nútíðarhóskandi búskaparligari strategi. Vit mugu sum skjótast fara í holt við búskaparligar broytingar fyri at tryggja best møgular rammur fyri framtíðina hjá tí føroyska vinnulivinum, sigur Magni.

–Um vit vilja seta fótur undir egið borð, so er bráneyðugt, at vit enn hava eini góð hús at búgva í. Lat okkum heldur fokusera uppá at gera búskapin betri og sjálvberandi, ikki fokusera uppá bloksstuðulin, sigur ein avgjörður Magni Laksáfoss.

Magni Laksáfoss er ikki ein av teimum, ið sær tað heilt ónda í blokkstuðulinum, sum hann kallar fyri at vera normalan í búskapum sum tí føroyska.

Búskaparfrøðingar hava oftan í ósamdir um spurningin, hvørt ríkisveitingin hevur verið góð fyri tann føroyska búskapin ella ikki.

Tosað verður eitt nú um multiplikator effektina og hálendsku sjúkuna.

–Ríkisveitingin hevur eins og fiskivinnan verið eitt vælsignilsi fyri Føroyar. Vit hava kunnað brúkt ríkisveitingina til at tillaga tað føroyska samfelagið og gera hópín av ábøtum á infrastrukturem og annað. Tað er eisini púra vanligt við tilikum sum ríkisveitingini í øðrum portum av heiminum. Tað er púra vanligt í einum felagsskapi, at man hevur inntøkujavnan, tí er tað oyðileggjandi at nýta alla orku uppá henda eina spurningin við ríkisveitingini, sigur Magni.

–Ríkisstuðulin er ein inntøka fyri føroyska samfelagið, sum er við til at gera tað møguligt hjá fleiri fólkum at búgva í Føroyum. Í staðin fyri at hesi fólk arbeiða innan fiskivinnuna ella alivinnuna, eru tey í starvi innan fyri almennu tænasturnar í Føroyum. T.e. skúlaverkið, sjúkrahúsverkið, ellisheimum, umsiting o.s.fr. Hetta merkir sjálvsagt, at almenni sektorin er størri enn hann hevði verið uttan ríkisveitingina, og hetta verður stundum rópt “Hálendsk sjúka”.

Her skal ein bara minnst til, at talan er als ikki um eina sjúku, men einans um, at búskapurin hevur tillagað seg til at hava ein størri almennan sektor, tí almenni sektorin orsakað av ríkisveitingini hevur fingið eitt størri tilfeingi at liva av, júst eins og fiskivinnan kann vaksa, um vit kunnu troyta nýggj fiskasløg ellar nýggjar leiðir. Tú kanst heldur ikki taka ríkisveitingina burtur í einum, tí búskapurin og alt samfelagið hevur vant seg við blokkstuðulin. Tað er ikki nakað ringt við ríkisveitingini ella hálendsku sjúkununi, so leingi hon kemur stabbt inn, visir Magni á.

–Búskaparligar kanningar vísa, at teir búskapur, ið klára seg væl, eru teir, har tað er ein høvuðsvinna, og hendan hevur nakrar hjávinnum, sum veksa rundan um høvuðsvinnuna. Hetta kenna vit væl í Føroyum við fiskivinnuni sum hevur vinnur sum skipasmíðjir, trolvirkir, trollemavirkir, snelluvirkir o.l. afturat sær. Hetta vil í stuttum siga, at vit ikki skulu fara alt ov langt í okkara dreymum um nýggjar vinnur, men heldur hyggja at, hvussu vit kunnu styrkja og menna tær vinnurnar vit longu hava í Føroyum, og sum vit trúgva uppá kunnu gerast enn størri og betur heldur enn at droyma um heilt alternativar vinnur, heldur Magni.

Gerst oljuvinnan stór í Føroyum, so kunnu vit tosa um tær høvuðsvinnur í Føroyum, men hetta liggur enn longri framm, heldur Magni, sum sigur tað hava ovurstóran týðning, at vit lurta eftir vinnuni fyri vita eftir, hvønn tørv og hvørki ynski vinnan hevur.

–Tað kann týkjast løgið, at vit Føroyum, sum er ein stór fiskivinnuútdýð, bert hava ein lítlan fiskivinnuskúla, men hava fleiri handilsskúlar, men tað kann væl vera, at tað er

skapar karmarnar. Føroya Banki og aðrar almennar fyrirtøkur, sum hava tað best í tí privata, eiga sjálvsagt at gerast privat, men heilsuverkið eigur at verða verandi á almennum hondum.

–Tað er bæði neyðugt at vaksa um vinnurnar, samtundis sum vinnurnar kunnu gerast meiri effektivar og harvið kunnu framleiða meiri við færri arbeiðsfólki. Hetta er sjálvsagt ein torfør uppgáva, men føroyska vinnulivið hevur vist góð evni í so máta, sigur Magni.

Hyggja vit eftir samfelagsbygnaðinum, so kundi Magni væl hugsað sær, at uppgávubýti millum land og kommunu varð umskipað.

–Kommunan er tættast at sínum borgarum, og vit eiga at leggja so nógv sum gjørligt út á kommunurnar, sum eisini hava prógvað, at tær duga at umsita hetta. Fleiri kommunur eru øgigliga litlar, og neyðugt verður mestur við stórrí eindum, men hetta mugu kommunurnar sjálvar gera av, heldur Magni.

Eina høvuðsvinnu

Nógv prát hevur verið um at skapa alternativa vinnu afturat fiskivinnuni í Føroyum. Tosað hevur verið um tað triðja vinnubeinið, sum kanska mest sannlíkt kann hugsast at gerast oljuvinnan. Magni Laksáfoss heldur, at fiskivinnan í Føroyum eigur at vera tvíhildin um.

–Búskaparligar kanningar vísa, at teir búskapur, ið klára seg væl, eru teir, har tað er ein høvuðsvinna, og hendan hevur nakrar hjávinnum, sum veksa rundan um høvuðsvinnuna. Hetta kenna vit væl í Føroyum við fiskivinnuni sum hevur vinnur sum skipasmíðjir, trolvirkir, trollemavirkir, snelluvirkir o.l. afturat sær.

Hetta vil í stuttum siga, at vit ikki skulu fara alt ov langt í okkara dreymum um nýggjar vinnur, men heldur hyggja at, hvussu vit kunnu styrkja og menna tær vinnurnar vit longu hava í Føroyum, og sum vit trúgva uppá kunnu gerast enn størri og betur heldur enn at droyma um heilt alternativar vinnur, heldur Magni.

Gerst oljuvinnan stór í Føroyum, so kunnu vit tosa um tær høvuðsvinnur í Føroyum, men hetta liggur enn longri framm, heldur Magni, sum sigur tað hava ovurstóran týðning, at vit lurta eftir vinnuni fyri vita eftir, hvønn tørv og hvørki ynski vinnan hevur.

–Tað kann týkjast løgið, at vit Føroyum, sum er ein stór fiskivinnuútdýð, bert hava ein lítlan fiskivinnuskúla, men hava fleiri handilsskúlar, men tað kann væl vera, at tað er

hetta, ið vinnan hevur tørv á, meir Magni Laksáfoss, sum í næstan fer at rigga av í Grønlandi, aðrenn kósin verður set móti Føroyum.

–Eg meini ikki, at liberalur politikkur er nakað mál í sær sjálvum, men eitt amboð fyri at skapa búskaparvøkstur. Tað hevur tó víst seg, at í nógvum londum, og á nógvum økjum hevur ein liberalur politikkur kunna tryggja ein búskaparvøkstur, sum so aftur kann tryggja fólk góð livikor. Eg meini sostatt, at spurningurin um politikkurin eigur at vera liberalur ella ikki, altíð skal setast upp ímóti, hvat endamálið er við politikkinum, sigur Magni.
Mynd: Óluva Ellingsgaard

Laaaannngt vikuskifti í Aberdeen

hósdag til mánadag...ja!

Aberdeen hevur nógva at bjóða tær, bæði til gaman og álvara. Spáka tær ein túr eftir longu handilsgøtuni Union Street. Vitja tey ymisku søvnini og tað væl umtóktá SATROSPHERE, sum er áhugavert fyri bæði børn og vaksin. Hugna tær við einum góðum bita á einari av teimum mongu fráluku matstovunum. Og gloym ikki at vitja pubbinar við tí livandi tónleikinum.

Ja, Aberdeen hevur sanniliga nógva at bjóða.

Íroknað er flogferð, fyra nætur á dupultkamari við morgunmati og ferðaaavgjöld. Tilboðið er galdandi til 1. apríl.

Fráferð úr Vágum hósdag kl. 17.30.
Fráferð úr Aberdeen mánadag kl. 19.00.

ATLANTIC AIRWAYS

Flogvellurin: FO-380 Sarvágar
Tél: 34 10 10 • Fax 34 10 01 • booking@atlantic.fo
www.atlantic.fo